کاتێ بەرژەوەندییەکان دابەش دەبن کێ دەدۆڕێنێ؟

نەزەند بەگیخانی

ئەو هەواڵ و باسانەی کە لە ماڵپەڕ و رۆژنامەکانی پارتی و یەکیێتی دا بڵاودەبنەوە تەواو پێچەوانەی ناوەڕۆکی ئەو هەواڵ و باسانەن کە لە رۆژنامە و ماڵپەڕە سەربەخۆکان دادەبەزن. ئاخاوتنی رۆژنامەنووس و رۆشنبیر و نووسەرانی سەربەخۆ خواست و ئاواتی میللەتی کورد بەرجەستە دەکات، کەچی نووسراو و راگەیاندنەکانی بڵاوکراوە حیزبیەکان نوێنەرایەتی بەرژەوەندی تەسکی دوو زلحیزبە کوردیەکە دەکەن. ئەمەش دوو واتا دەگەیەنێ: یەکەمیان دەربڕی ئەو مەسافە گەورەیەیە کە لە نێوان بیر و پرۆژەی سیاسیی حیزبە کوردییەکان و ئاوات و ئارەزووی میللەتدا هەیە. دووەمیشیان بە ئاشکرایی تاکڕەوی و عەقلیەتی نادیموکراسیانەی سەرکردە سیاسیە کوردیەکان دەردەبڕێ. بۆ شاردنەوەی بۆشایی نێوان خۆیان و میللەت، هەروەها لە پێناوی شەرعیەتدان بە پلان و نەخشە تاکڕەوییەکانیان، سەکردە حیزبیەکان بریاری نەکشانەوەی خۆیان لە دەسەڵاتی ناوەندی عێراقدا خستە ئەستۆی پەرلەمانەوە؛ پەرلەمانێک کە ئەوان خۆیان بەڕێوەی دەبەن و نوێنەرایەتی راستەقینەی خەڵکی کوردستان ناکات، واتە پەرلەمانێک کە شەرعیەتی نیە.

نامەکەی بارزانی و تاڵەبانی بۆ بوش و رەفتاری سیاسیی کوردیی دوای نامەکە یەک شتی بە خەڵکی کورد و بە جیهان سەلماند: فەشەلی دیپلۆماسیەتی یەکیێتی و پارتی

لەم هەلومەرجە ناسکەدا، کورد زۆر کارتی لەدەستدایە بۆ سەپاندنی داخوازییەکانی و دابینکردنی ستاتویەکی مرۆڤانە بۆ نەتەوەی کورد و وروژاندنی رای گشتی جیهانی لە بەرژەوەندی کورددا. نامە لاوازەکەی بارزانی و تاڵەبانی بۆ بوش کە دەبوایە پێش کۆبوونەوەی ئەنجومەنی ئاسایش و دەرچوونی بریاری 1546 ئاراستەی نوێنەرانی ئەنجومەن بکرابایە نەک بوش، خاڵێکی بچوکی تێدابوو کە سەدای زۆری دایەوە لە مێدیای جیهانی: ئەو خاڵەش هەڕەشەی کشانەوە بوو لە دەسەڵاتی ناوەندی. ئەم هەڕەشەیە ئەگەر ئیرادەی سیاسیی کوردی و سووربوون و پێداگرتنی سەرکردە کوردەکانی لەگەڵ بوایە، ئاکامێکی گەورە و یەکسان بە خواست و ئامانجی نەتەوەیی دەبوو. بەڵام نامەکە و رەفتاری سیاسیی کوردی دوای نامەکە یەک شتی بە خەڵکی کورد و بە جیهان سەلماند: فەشەلی دیپلۆماسیەتی یەکیێتی و پارتی.

شتێکی روون و ئاشکرایە کە هاوپەیمانان لە کار و پەیوەندییەکانیاندا حسابی بازاڕ و سەرمایەی ئابووری خۆیان و پلانی سیاسیی ناوخۆیی و هاوسەنگی هێز دەکەن و ئەمانەش لە ئاساییکردنەوەی بارودۆخ و یەکگرتوویی خاکی عێراقدا بەدی دەکەن.. ئەوان دوای دەرچوونی

بڕیاری 1546 کە بە تاکە ووشەیەکیش ناوی کورد نابات، کەوتنە دڵدانەوەی سەرکردە حیزبیە کوردەکان. بۆ ئەمەش هەندێ لە نوێنەرانی حکومەتی ئەمریکا نمونەی ریتشارد باوچەر، گوتەبێژی وەزارەتی دەرەوەی ئەمریکی راگەیاندنێکی سادەی بڵاوکردەوە بۆ دڵناییکردنەوەی کورد و "رۆلی کاریگەریان لە عێراقی تازەدا". لە هەمان کات و لەم چەند رۆژەی رابردوودا، کۆمەڵێ پلان و چاوپێکەوتن و گفتوگۆی سادە و بێنرخیان لەگەل سەرکردە حیزبیە کوردەکان ئەنجامدا کە جگە لە رۆژنامە ناوخۆکان لایەنێکی دیکە بە گرنگی وەرنەگرت و تەنها بڵاوکراوەکانی پارتی و یەکیێتی لاپەڕەی یەکەمیان پێڕازاندەوە. ئەمە سەرەڕای ئەوەی کە هاوپەیمانان ئەو پلان و چاوپێکەوتنانەیان بە جیا لەگەڵ هەریەک لە نوێنەرانی پارتی و یەکیێتی سازدا نەک لەیەک کاتدا لەگەڵ هەردوولایان. ئەمەش خۆی لە خۆیدا نەبوونی ستراتیژیەتێکی هاوبەش و باوەڕپێکراوی هاوپەیمانان (بە تایبەتی ئەمریکا و بەریتانیا) لە بەرامبەر کورد وەکو یەکەیەکی یەکگرتوو دەگەیەنێت. هەروەها ئەمە گاڵتەپێکردنێکە بە سەرکردە حیزبیە کوردەکان کە ناتوانن لە عێراق جیا ببنەوە لە کاتێکدا لە نێوان خۆیاندا دابەشبوو و لاوازن و خاوەنی ستراتیژییەتێکی کوردی یەکگرتوو نین. لە سەرووی هەموویەوە، ئەو پلان و گفتوگۆ نهێنییانە ئەوە دەگەیەنن کە هاوپەیمانان لە پەیوەندی و بەلێنەکانیان لەگەڵ کورد جدی نین و ئەو مێتۆدە تەنها بۆ رازکردنیان بە شێوەیەکی کاتی بەکاردەهێنن. هیچ کام لە نوێنەرانی دەوڵەتە هاوپەیمانەکان ئامادە نین و نەبوون لەبەردەم ئەنجومەنی ئاسایش بە ووشەیەکیش کورد و دوارۆژی کورد بخەنە ناو رۆژەڤی سیاسیەوە.

لەم سەردەمە ئاڵۆز و ئەو هەلومەرجەی کە هاتۆتە ئاراوە تەنها بڕیارە نێودەوڵەتیەکان دەتوانن بە شەرعی دوارۆژی کورد و مافەکانی لە عێراقێکی عەرەبی شۆڤێنیدا دابین بکەن

لەم سەردەمە ئاڵۆز و ئەو هەلومەرجەی کە هاتۆتە ئاراوە تەنها بڕیارە نێودەوڵەتیەکان دەتوانن بە شەرعی دوارۆژی کورد و مافەکانی لە عێراقێکی عەرەبی شۆڤێنیدا دابین بکەن. کاتێ هیچ دەوڵەتێکی ئەندامی ئەنجومەنی ئاسایش و هیچ کام لە هاوپەیمانان ئامادە نەبن لە بەڵگەنامەیەکی نێودەوڵەتی ناوی کورد بێنن و بە بچوکترین ئاماژە مافەکانی لەبەرچاوبگرن، پلان و گفتوگۆ نهێنی و سادەکان تەنها هەوڵی تاکتیکین بۆ هێورکردنەوەی کورد و هەڵخەڵەتاندنیان لە پێناوی یەکگرتوویی عێراقدا. هیچ گارانتیەکی تۆمارکراویش نیە کە پەیڕەوکردنی یاسای کاتیی بەڕێوەبردنی عێراقی کە ئیمزاکردنەکەی نارەزایی و دژایەتیکردنێکی زۆری شیعەکانی وروژاند، لە داڕشتنەوەی دەستوری هەمیشەییدا دابین بکات. لەوەش خراپتر، لەم هەوڵەیاندا ئەمریکا و بەریتانیا کورد وەکو نەتەوەیەک سەیر ناکەن، بەڵکو بە ئاشکرایی لە رازیکردنی حیزبیی سەرکردە کوردەکان دەگەڕێن و خواست و بەرژەوەندییە ماددی و تەسکەکانیان تێر دەکەن. کاتێ پۆل برێمەر نامەی پڕ شکۆ و پیرۆزبایی بۆ تاڵەبانی دەنێرێت بە بۆنەی 29 هەمینساڵیادی دامەزراندی یەکیێتیەوە، یان نوێنەری رامسفیلد دەچێتە

سەردانی وەجیە بارزانی لە یەکێ لە خەستەخانەکانی ئەمریکا، کورد هیچ شتێک وەدەست ناهێنی جگە لە دۆڕاندنی بەرژەوەندیی نەتەوەیی گشتیی نەبێ.

گفتوگۆ تەلەفۆنیەکەی جاک سترۆ، وەزیری دەرەوەی بەریتانی بۆ مەسعود بارزانی ئەلقەیەکی دیکەی زنجیرەی پلانە بێبایەخ و تاکرەوییەکانە. جاک سترۆ لە گفتوگۆیەکی تەلەفۆنیدا مەسعود بارزانی دڵنیا کردۆتەوە کە "یاسای کاتیی بەڕێوەبردنی عێراق لە داڕشتنی دەستوری هەمیشەییدا لەبەرچاو دەگیرێت". ئەوەی لە ڕاگەیاندنەکانی پارتیدا پێی لەسەر داگیرا، ناوەڕۆکی گفتوگۆیەکی تۆمارنەکراوی نێوان هەردوو لا نەبوو، بەڵکو شاگەشکەبوون بوو بەوەی کە جاک سترۆ خۆی تەلەفۆنی بۆ" سەرۆک بارزانی" کردووە، ئەمەش ئەوپەڕی بێباوەڕی سەرکردە کوردەکان بە خۆیان و بە پەیامەکەیان دەگەیەنێ. ئەگەر سەرکردە کوردەکان ئەو یارییە سیاسییەیان بەپێی خواست و ئامانجی نەتەوەی کورد بکردایە، ئێستا نەک جاک سترۆ و باڵیۆزی هاوپەیمانان جۆنز، بەڵکو تەواوی سەرکردەکانی G8 یان دەخستە بەردەم هەڵوێستێکی سیاسیی نوێوە کە کوردی وەکو مرۆڤ دەهێنا ناو ستراتیژییەتی نێودەوڵەتییەوە، ئەگەر ئێستا کێشەی کورد لە سەر ئاستی نێودەوڵەتی ئەو تەلەفۆنە و گفتوگۆ بێبایەخانە بوروژێنێ، ئەوە دوای سەقامگیربوونی دەسەڵاتی ناوەندیی عێراق و کشانەوەی هاوپەیمانان مەسەلەی کورد ئەو کەمە مەودا نێودەوڵەتییەش لە دەست دەدات.

کاتێ ئەنفال و هەڵەبجە دووپات دەبنەوە، دەبێ زارۆکی کورد چاوەکانی ببڕێتە هەلیکۆپتەرە شینەکانی "مرۆڤایەتی" تا نان و بەرگی بۆ فڕێدەنە خوارەوە

کاتێ هیچ بڕیار و بەڵگەنامەیەکی نێودەوڵەتی بە ڕەسمی دان بە ستاتوی کورد و مافەکانیدا نەنێت، ئەوە مەسەلەی کورد دەبێتەوە مەسەلەیەکی ناوخۆیی و جیهانیش داوا دەکات کێشەکانی کورد بە دانیشتن لەگەڵ حکومەتی ناوەندیی عێراقدا چارەسەر بکرێن. ئەوە بیرەوەرییەکم دەخاتەوە یاد: لە ساڵی 1991 و دوای شەڕی کەنداو و هێرشی سوپای عێراق بۆ سەر کوردستان و کۆچڕەوە دڵتەزێنەکەی کورد، داوەتکرام بۆ بەشداریکردن لە بەرنامەیەکی تەلەڤزیۆنیی فەڕەنسی لە کەناڵی 2 دا، کە سکرتێری گشتی ئەوسای UN پێرێز دیکویلار و بێرنارد کوشنێریش تێیدا بەشداربوون. لە تەواوی ئەو باسانەی تایبەت بوون بە کورد، قسەکان ئەوەیان دەسەلماند کە مەسەلەی کورد مرۆڤایەتیە و وا پێویست دەکات بە زووترین کات یارمەتی مرۆڤایەتی بۆ کورد بنێردرێت. من پێم لەسەر ئەوە داگرت کە مەسەلەی کورد مرۆڤایەتی نیە بەڵکو سیاسییە و پێویستی بە چارەسەرێکی قووڵی سیاسیی هەیە، هەروەها ڕووی قسەم کردە پێرێز دیکویلار و داوای سازدانی ریفێراندۆمم کرد لە کوردستان لەژێر چاودێریی نەتەوە یەککرتووەکاندا. وەڵامی پێرێز دیکویلار ئەوە بوو کە ڕووی قسەکانم لە حکومەتی بەغدا بکەم و مەسەلەکە ناوخۆییە نەک نێودەوڵەتی.

به هێشتنەوەی کوردستان وەکو بەشێک لە عێراق، لە داهاتوودا جیهان خۆی لە لێپرسراوییەتی دەکێشێتەوە و کێشەی کوردیش دەبێتەوە بەشێک لە کێشەی ناوخۆیی عێراق کە دەبێ لەگەل حکومەتی ناوەندیدا چارەسەر بکرێت، واتە لەگەڵ شۆڤێنیستە عەرەبەکان و ئایەتوڵلاکان. ئەوسا کاتێ ئەنفال و هەڵەبجە دووپات دەبنەوە، دەبێ زارۆکی کورد چاوەکانی ببڕێتە هەلیکۆپتەرە شینەکانی "مرۆڤایەتی" تا نان و بەرگی بۆ فڕیدەنە خوارەوە. ئەمەش هاوتا لەگەڵ فەشەلی سیاسی و دیپلۆماسیەتی کوردی داهاتوویەکی رەشی لێ بەدی دەکرێ.

فەڕەنسا، 14/ 06/ 04